

**DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA AVOCATULUI DR. AUREL BACIU,
PARTICIPANT LA MAREA ADUNARE NAȚIONALĂ
DE LA ALBA IULIA**

Avocat, decanul Baroului avocaților din județul Mureș, deputat și senator, consilier municipal și județean, președintele organizației Mureș a Partidului Poporului, apoi a Partidului Național Agrar și Partidului Național Creștin, președintele organizației județene a Frăției ortodoxe române, publicist, director de ziar, membru al Despărțământului Mureș al Astei, iată câteva repere ale biografiei celui care a fost dr. Aurel Baci.

S-a născut în comuna Nadeș, județul Mureș, la 2 februarie 1886¹. Provenea dintr-o familie de preoți; tatăl său, Ioan Baci, era preot ortodox în localitatea Nadeș, unde a funcționat peste 50 de ani. O familie numeroasă, cu 8 copii (5 băieți și 3 fete)². Doi din frații lui Aurel, dr. Teofil Baci și Liviu Baci, vor activa și ei în viața politică în județul Mureș, în cadrul Partidului Național Agrar și apoi în Partidul Național Creștin³.

Școala primară germană a urmat-o în localitatea sa natală Nadeș, apoi Gimnaziul superior de stat din Dumbrăveni, iar studiile superioare la facultatea de Drept și Științe Politice din cadrul Universității “Ferenc József” din Cluj⁴. Și-a luat diploma de avocat în Târgu-Mureș. Și-a susținut teza de doctorat în științe juridice la 20 ianuarie 1912⁵. La început a activat ca avocat stagiar, cu decizia nr. 764 din 10 iulie 1912. Va face stagiul în birourile unor avocați renumiți: dr. Sombory Ștefan (Sighișoara), dr. Fruma Ioan (Sibiu), dr. Morariu Alexandru (Dumbrăveni), dr. Simion Chețian (Agnita), dr. Láday Ștefan (Sibiu), dr. Tischler Martin (Târgu-Mureș), dr. Telegdy Ștefan (Târgu-Mureș). Diploma de avocat definitiv a obținut-o la 16 mai 1918⁶. Va profesa avocatura

¹ Cornel Sigmirean, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă*, Cluj-Napoca, 2000, p. 489; dr. Osvát Kálmán, *Erdélyi Lexicon*, Oradea, 1928, p. 18; Constantin C. Giurescu, *5 ani și două luni în penitenciarul de la Sighet*, București, 1994, p. 63; Alexandru Rațiu, Gheorghe Pătrașcu, Gheorghe Andreica, Nuțu Roșca, Andreea Dobeș, *Memoria închisorii Sighet*, București, 1999, p. 252; Traian Bosoancă, *Mureșenii și Marea Unire*, Târgu-Mureș, 2000, p. 21.

² Arhivele Naționale, Direcția Județeană Mureș (în continuare A.N.D.J.M.), *Fond Protopopiatul ortodox Sighișoara*, Dos. 23/1868-1926, f. 201.

³ Judecătoria Mureș, *Fond Colegiul avocaților din județul Mureș*, Dos. 55/1948.

⁴ Cornel Sigmirean, *op. cit.*, p. 489.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Judecătoria Mureș, *loc. cit.*

până la 2 iulie 1948, cu o întrerupere la Timișoara (15 noiembrie 1940 - 11 iunie 1945⁷).

În toamna anului 1918, ca marea majoritate a intelectualilor români, se încadrează în mișcarea națională din comitatul Mureș-Turda. Este ales membru în Consiliul Național Român comitatens, deținând și funcția de comisar militar, alături de medicul dr. Titu Rusu⁸. De asemenea, este ales membru în Consiliul Național Român cercual Târgu-Mureș, consiliu constituit în a doua jumătate a lunii noiembrie 1918⁹.

La adunarea electorală a cercului electoral I municipal Târgu-Mureș, ținută la 26 noiembrie 1918 în Târgu-Mureș sub președinția protopopului ortodox Ștefan Rusu, iar notar fiind Ion Chinezu, dr. Aurel Baciu a fost ales delegat titular pentru a participa la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia¹⁰. După cum este cunoscut, la 30 noiembrie 1918 a avut loc la Alba Iulia adunarea în care s-a discutat proiectul de hotărâre ce urma să fie prezentat Marii Adunări a doua zi. Printre cei care s-au pronunțat pentru unirea Transilvaniei cu România fără condiții s-a aflat și dr. Aurel Baciu¹¹. După votarea Unirii, este ales membru în Marele Sfat Național Român¹².

Revenind la Târgu-Mureș, participă la ședința C. N. R. județean, care a avut loc la Reghin în data de 16 decembrie 1918, unde s-a hotărât preluarea administrației în județ¹³. Tot cu acea ocazie i se propune funcția de președinte al Scaunului orfanal al județului, funcție pe care însă nu o primește¹⁴. În urma raportului făcut de prefectul județului, Consiliul Dirigent îl numește în funcția de jurist al județului Mureș-Turda cu data de 15 ianuarie 1919¹⁵, iar la 16 ianuarie depune jurământul de fidelitate în fața prefectului dr. Ioan Vescan¹⁶. Va deține această funcție până în decembrie 1919, când este ales

⁷ *Ibidem*.

⁸ Ioan Silviu Nistor, *Contribuții mureșene la Marea Unire din 1918*, Cluj-Napoca, 1981, p. 40.

⁹ *Ibidem*, p. 65.

¹⁰ *Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*, București, 1943, p. 70; *Gazeta Oficială a Consiliului Dirigent* (în continuare G.O.C.D.), nr. 5, 5/18 ianuarie 1919, p. 22-23; *Documentele Unirii; 1918 la Români*, vol. IX, București, p. 17-20; Ioan Silviu Nistor, *op. cit.*, p. 128; Traian Popa, *Monografia orașului Târgu Mureș*, Târgu Mureș, 1932, p. 198.

¹¹ Ștefan Pascu, *Formarea statului național unitar român. 1918*, vol. II, București, 1986, p. 182.

¹² *G.O.C.D.*, nr. 13, 15/28 februarie 1919.

¹³ Ioan Silviu Nistor, *op. cit.*, p. 115.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ A. N. D. J. M., *Fond Prefectura județul Mureș*, Subprefect, Dos. 80/1920, f. 8; *Ibidem*, *Acte confidentiale*, Dos. 13/1919, f. 8.

¹⁶ *Ibidem*, Dos. 14/1919, f. 58, 253.

deputat. Prin funcția de jurisconsult al județului, din oficiu este numit în comisia administrativă a județului, comisie constituită la 10 octombrie 1919¹⁷.

A participat la primele alegeri parlamentare din 3-5 noiembrie 1919. A candidat pe lista Partidului Național Român în circumscripția Târgu-Mureș, pentru un loc de deputat. Nu a avut contracandidat. Conform legii electorale a fost declarat ales cu unanimitate de voturi, fără a se face votarea. Este deci deputat în perioada noiembrie 1919 - mai 1920¹⁸. Nu va participa la alegerile parlamentare din mai 1920, dar este numit membru în Comitetul central electoral al județului Mureș-Turda pentru aceste alegerile¹⁹. Nici la alegerile parlamentare din martie 1922 nu va participa. Este perioada când părăsește Partidul Național și se înscrie în Partidul Poporului²⁰.

Pe plan local este membru în Comisia permanentă a județului Mureș-Turda (1923-1925), fiind președintele de drept public, membru în Comisia instrucțiunii populare, în Comisia administrativă, în Subcomisia disciplinară, în Comisia de recurs pentru cauze orfanale și membru în Comisia sedriei orfanale²¹.

Din anul 1923 devine președintele organizației județene a Partidului Poporului²². Participă la numeroase întruniri politice în cursul anului 1924 în localitățile Toplița, Deda, Râciu, Hodac, Ibănești, Jabeșița etc., unde prezintă programul partidului și pregătirea luptei pentru răsturnarea guvernului liberal aflat la putere²³. La alegerile parțiale din 30-31 decembrie 1923, în circumscripția Reghin, pentru un loc de senator în locul protopopului Vasile Duma, ales episcop de Argeș, dr. Aurel Baci îl desemnează pe avocatul dr. Ioan Harșia să candideze, având ca și contra candidați pe colonel I. Coculescu din partea Partidului Național Liberal și pe Vasile Stroescu din partea Partidului Național Român²⁴. Cu tot sprijinul în campania electorală (dr. Elie Dăianu, Florea Bogdan, dr. Aurel Baci), candidatul Partidului Poporului

¹⁷ *Ibidem*, Dos. 80/1920, f. 1.

¹⁸ Arhivele Naționale București (în continuare A.N.B.), *Fond Consiliul Dirigent, Administrația generală*, Dos. 2/1919, f. 477; *Monitorul Oficial* (în continuare *M. O.*), nr. 171, 18 noiembrie 1919, p. 9.641-9.642; *Dezbaterile Adunării Deputaților* (în continuare *D.A.D.*), nr. 5, 29 noiembrie 1919, p. 29-30; Dr. Osvát Kálmán, *op. cit.*, p. 18.

¹⁹ A.N.B., *Fond Consiliul Dirigent, Secția Administrației județene și comunale*, Dos. 13/1920, f. 28.

²⁰ *Glasul Poporului*, Reghin, nr. 11, 13 martie 1923.

²¹ *Gazeta Oficială a județului Mureș – Turda*, nr. 19, 10 martie 1923; 1924 – *Almanahul orașului municipal Târgu-Mureș*, redactori Dr. Iulius Ghila și Francisc Panzek, Târgu-Mureș, 1924, p. 240.

²² *Glasul Poporului*, Reghin, nr. 12, 20 martie 1924; nr. 11, 12 martie 1925; nr. 13, 29 martie 1928.

²³ *Ibidem*, nr. 11, 13 martie 1923; nr. 12, 20 martie 1924; nr. 13, 27 martie 1924.

²⁴ *Ibidem*, nr. 10, 13 decembrie 1923.

pierde alegerile, victoria revenind lui Vasile Stroescu²⁵. În mai 1924 este prezent la marea întrunire regională a Partidului Poporului care a avut loc la Cluj, unde au participat și au ținut discursuri Alexandru Averescu, Octavian Goga, Elie Dăianu²⁶.

A participat, primul, pe lista Partidului Poporului, la alegerile care au avut loc la 25 august 1925, pentru un loc de consilier la Camera de agricultură a județelor Mureș-Turda și Târnava Mică cu sediul în Târgu-Mureș²⁷. Fiind ales consilier, la prima ședința de constituire a Camerei agricole (2 septembrie 1925) este ales membru în Secțiunea silvicultură²⁸.

Este prezent la alegerile locale municipale din Târgu-Mureș (februarie 1926), pentru constituirea primului Consiliu municipal. Este ales consilier municipal pentru perioada 1926-1930²⁹. De asemenea, participă la alegerile parlamentare din martie 1926 pentru un loc de deputat. Lista Partidului Poporului (dr. Aurel Baci, dr. Bernady Gheorghe, Nicolae S. Suci, Dumitru Virgil și Eugen Vancu) a obținut 25.540 de voturi (60,27 %), reușind să trimită în Parlament 5 deputați din 6³⁰. Este deputat pentru perioada 1926-1927.

Va participa și la alegerile parlamentare din iulie 1927³¹, decembrie 1928³² și iunie 1931³³, nereușind să fie ales. Ca și conducător al organizației județene, va participa la congresul Partidului Poporului, desfășurat la București în septembrie 1930. Printre participanți și cei care au susținut alocuțiunile menționăm pe Alexandru Averescu, Octavian Goga, Trancu-Iași, Ioan Lupaș, Petru Groza, Dănilă Vasu și alții³⁴.

După cum este cunoscut, cea mai importantă sciziune în Partidul Poporului s-a produs în martie 1932³⁵, prin plecarea unei masive grupări conduse de Octavian Goga, care la 10 aprilie 1932 a constituit Partidul Național Agrar³⁶. Din acel an, dr. Aurel Baci împreună cu un număr de intelectuali români din județ au trecut la acest nou partid, iar dr. Aurel Baci a

²⁵ *Ibidem*, nr. 1, 3 ianuarie 1924.

²⁶ *Ibidem*, nr. 19, 15 mai 1924.

²⁷ *Târnava*, Târnăveni, nr. 33, 20 august 1925.

²⁸ *Ibidem*, nr. 36, 6 septembrie 1925.

²⁹ A.N.D.J.M., *Fond Primăria municipiului Târgu-Mureș, Registrul de procese verbale ale Consiliului*, 1926, f. 1, 9, 125, 126; 1927, f. 1, 151, 161; 1928, f. 1, 23, 177; 1929, f. 164, 177.

³⁰ *M. O.*, nr. 122, 4 iunie 1926, p. 8.042-8.043; nr. 105, 15 aprilie 1926, p. 3. 251; *Înfrățirea poporului*, București, nr. 23, 6 iunie 1926.

³¹ *Ibidem*, nr. 153, 14 iulie 1927, p. 9. 504.

³² *Ibidem*, nr. 283, 19 decembrie 1928, p. 10. 702.

³³ *Ibidem*, nr. 131, 10 iunie 1931, p. 5189.

³⁴ *Straja Târnavelor*, Sighișoara, nr. 4, 28 septembrie 1930.

³⁵ *Îndreptarea*, București, 4 martie 1932.

³⁶ *Țara Noastră*, București, 13 aprilie 1932; Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *România după Marea Unire*, vol. II, noiembrie 1933 - septembrie 1940, București, 1988, p. 251.

fost investit cu funcția de președinte al organizației județene. Va participa la alegerile parlamentare din iulie 1932 pe lista noului partid. Lista Partidului Național Agrar din județ (Octavian Goga, dr. Aurel Baci, Dorift Șuteu, Iosif Pop, Nicolae S. Suci, dr. Ioan Harșia) a obținut 4.793 de voturi (10,78%), reușind să trimită în Parlament doar pe Octavian Goga³⁷. În schimb, la alegerile parlamentare din decembrie 1933 lista Partidului Național Agrar (Octavian Goga, dr. Aurel Baci, dr. Eugen Nicoară, Ioan Maloș, Iuliu Grama, Nicolae S. Suci) a obținut 5.735 de voturi, reușind să trimită în Parlament un deputat, pe Octavian Goga. Întrucât deputatul ales a optat pentru altă circumscripție electorală unde de asemenea a fost ales, locul său a fost ocupat de dr. Aurel Baci. Este deputat în Parlamentul României pentru perioada 1934-1937³⁸.

Ca deputat a rostit o cuvântare în numele Partidului Național Agrar, în cadrul ședinței festive a Camerei din 28 februarie 1935, cu prilejul comemorării a 150 de ani de la supliciul conducătorilor revoluției din 1785 (Horea, Cloșca și Crișan). Titlul comunicării a fost “Primul precursor al ideii naționale - Horea”³⁹. La congresul Partidului Național Agrar desfășurat la București în ziua de 7 aprilie 1935 a fost numit de Octavian Goga membru în comisia pentru modificarea Constituției, alături de Ion Petrovici, Ioan Lupaș, Silviu Dragomir, Onisifor Ghibu, Sebastian Bornemisa, Leon Scridon, Sergiu Niță, Alexandru Hodoș, Petre Nemoianu, Eugen Goga, Mihai Groșianu, Dumitru Burileanu etc.⁴⁰.

În viața politică a României s-a constituit, la 14 iulie 1935, prin fuziunea Partidului Național Agrar prezidat de Octavian Goga și Liga Apărării Naționale Creștine prezidată de A. C. Cuza, Partidul Național Creștin⁴¹. Dr. Aurel Baci devine membru al noului partid și va fi președintele organizației Mureș⁴². În calitate sa de președinte, participă în ziua de 31 august 1936 la congresul organizației național-creștine din județul Cluj, de sub conducerea lui Sebastian Bornemisa⁴³. De asemenea, a prezidat congresele organizațiilor județene din Târnava Mică (20 septembrie 1936), Odorhei (27 septembrie 1936), Târnava Mare (13 septembrie), Trei Scaune (20 septembrie)⁴⁴ și Sibiu (4 octombrie 1936) de sub conducerea lui Ioan Lupaș⁴⁵.

³⁷ *M. O.*, nr. 173, 26 iulie 1932, p. 4.548.

³⁸ *Mureșul*, Târgu-Mureș, nr. 1, 28 decembrie 1933; *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 3, 14 ianuarie 1934.

³⁹ *Țara Noastră*, București, nr. 816, 2 martie 1935.

⁴⁰ *Ibidem*, nr. 848, 10 aprilie 1935.

⁴¹ Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *op. cit.*, p. 251.

⁴² *Drum drept*, Târgu-Mureș, nr. 1, 15 aprilie 1936.

⁴³ *Ibidem*, nr. 9 -10, 1 septembrie 1936.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Ibidem*, nr. 11-12, 10 octombrie 1936.

La 15 aprilie 1936 apare primul număr al ziarului *Drum drept* al organizației județene Mureș, fiind directorul acestui ziar (1936-1938)⁴⁶. Din numeroasele sale articole publicate în ziarul local amintim: “Un cuvânt înainte”, “Un răspuns provizoriu”⁴⁷; “Cei chemați, intrați”⁴⁸; “Catastrofa de la București”⁴⁹; “Domnul general Gherescu – prezent”; “O mică rugăciune”⁵⁰; “O Lămurire”⁵¹; “Ziua bucuriei - 1 Decembrie 1918”⁵²; “Crăciunul”⁵³; “Guvernul a fost remaniat”⁵⁴; “Christos a înviat !”⁵⁵; “Problema sănătății satelor”⁵⁶; “Cazul profesorului George Belea”⁵⁷; “Un an nou fericit”⁵⁸; “La moartea protopopului Elie Câmpeanu”⁵⁹; “În chestiunea morilor lui Emil Aurel Dandea”, “Congresele Partidului Național Creștin”⁶⁰; “Frați alegători”⁶¹; “Noul nostru episcop - Nicolae Colan”⁶²; “Noua comisie interimară”⁶³.

În publicația locală *Gazeta Mureșului* (Târgu-Mureș) are un articol interesant intitulat “Pentru 1 Decembrie 1936” din care spicuim: “*1 Decembrie pentru noi Ardelenii este ziua bucuriei, pentru ea inseamnă ziua de eliberare din jugul străin, realizarea visului nostru milenar, unirea cu țara mamă, unirea fraților într-o singură țară! Hotarele acestei țări, croite prin jertfe de sânge și martiraj, sunt solide, sunt definitive, croite pentru vecie. Acest lucru este singurul care ne interesează. Să poștească dușmanii să pună la încercare acest adevăr! În fața tuturor încercărilor ostile, păstrându-ne sentimentul siguranței pentru ziua de mâine, ziua de 1 Decembrie rămâne și în anul acesta zi de mândrie națională și de înălțare sufletească. Aceasta cu atât mai mult, cu cât în mijlocul frământărilor de care e cuprinsă țara și lumea, nădejdea noastră se bazează pe trei factori care sunt scutul poporului român:*

Pe credința în Dumnezeu, care păzește și ferește de rău pe acest neam blând al său;

⁴⁶ *Ibidem*, nr. 1, 15 aprilie 1936, nr. 13, 28 noiembrie 1937; nr. 1, 13 ianuarie 1938.

⁴⁷ *Ibidem*, nr. 1, 15 aprilie 1936.

⁴⁸ *Ibidem*, nr. 2, 1 mai 1936.

⁴⁹ *Ibidem*, nr. 5, 15 iunie 1936.

⁵⁰ *Ibidem*, nr. 9 -10, 1 septembrie 1936.

⁵¹ *Ibidem*, nr. 13, 5 noiembrie 1936.

⁵² *Ibidem*, nr. 14, 1 decembrie 1936.

⁵³ *Ibidem*, nr. 15, 21 decembrie 1936.

⁵⁴ *Ibidem*, nr. 3 - 4, 6 martie 1937.

⁵⁵ *Ibidem*, nr. 7 - 8, 1 mai 1937.

⁵⁶ *Ibidem*, nr. 11, 8 august 1937.

⁵⁷ *Ibidem*, nr. 12, 27 septembrie 1937.

⁵⁸ *Ibidem*, nr. 1, 13 ianuarie 1938.

⁵⁹ *Ibidem*, nr. 1 - 2 februarie 1937.

⁶⁰ *Ibidem*, nr. 7 - 8, 1 august 1930.

⁶¹ *Ibidem*, nr. 2, 6 februarie 1938.

⁶² *Ibidem*, nr. 3, 15 mai 1936.

⁶³ *Ibidem*, nr. 6, 1 iulie 1936.

Pe rege și sufletul Lui, de mare și luminat călăuzitor;

*Pe națiune, care cu instinctul ei de conservare, va ști în ceasul potrivit să-și așeze în fruntea sa pe adevărații ei conducători. Credem deci, fără șovăire, în vecinicia zilei de 1 Decembrie*⁶⁴.

Ca deputat, a susținut în Camera Deputaților comunicarea “Primejdia sectelor martie 1937”⁶⁵. Este prezent la funeraliile lui Eugen Goga, președintele organizației județene Târnava Mare a Partidului Național Creștin (iulie 1935)⁶⁶.

Pentru alegerile parlamentare din decembrie 1937 întreprinde un turneu electoral în județ, alături de dr. Eugen Nicoară și de fostul deputat, învățătorul Nicolae S. Ionescu, în localitățile Reghin, Ibănești, Ibănești Pădure, Hodac, Deda etc.⁶⁷. Lista Partidului Național Creștin pentru aceste alegeri (Octavian Goga, dr. Aurel Baci, dr. Eugen Nicoară, Dorift Șuteu, Iosif Pop și Ilie Mirion) a obținut 4.002 voturi (9,40%), fiind declarat ales doar Octavian Goga⁶⁸. Dar acest Parlament nu și-a mai deschis lucrările, fiindcă noul guvern național-creștin condus de Octavian Goga a dizolvat, la 18 ianuarie 1938, Adunarea Deputaților și Senatul⁶⁹ și a preconizat organizarea de noi alegeri parlamentare în martie 1938⁷⁰.

Prin numirea lui Octavian Goga cu formarea noului guvern național-creștin, dr. Aurel Baci, decanul Baroului județean Mureș, este cooptat ca subsecretar de stat la Departamentul Justiției⁷¹. În această calitate participă la instalarea noului prefect al județului Mureș, în persoana distinsului medic din Reghin dr. Eugen Nicoară (6 ianuarie 1938), arătând, în cuvinte calde, personalitatea prefectului⁷². Instalarea sa ca subsecretar de stat a avut loc în data de 11 ianuarie 1938⁷³.

Dar, în ziua de 10 februarie 1938, guvernul Goga a fost demis, fiind înlocuit cu un alt guvern în frunte cu patriarhul Miron Cristea⁷⁴. Noul guvern a introdus starea de asediu pe întreg teritoriul țării, cenzura presei, a numit noi prefecti de județe din rândul ofițerilor cu grad de locotenent-colonel sau colonel, a revocat, în același timp, alegerile anunțate pentru luna martie, iar

⁶⁴ *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 181, 1 decembrie 1936.

⁶⁵ *Drum drept*, Târgu-Mureș, nr. 5-6, 1 aprilie 1937.

⁶⁶ *Țara Noastră*, București, nr. 892, 9 iunie 1935.

⁶⁷ *Drum drept*, Târgu-Mureș, nr. 4, 1 iulie 1936.

⁶⁸ *M. O.*, nr. 301, 30 decembrie 1937, p. 9.781 - 9.783.

⁶⁹ Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *op. cit.*, p. 763.

⁷⁰ *Ibidem*.

⁷¹ *Drum drept*, Târgu-Mureș, nr. 1, 13 ianuarie 1938; *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 1, 15 ianuarie 1938; Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *op. cit.*, p. 747.

⁷² *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 1, 15 ianuarie 1938.

⁷³ *Drum drept*, Târgu-Mureș, nr. 1, 13 ianuarie 1938.

⁷⁴ Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *op. cit.*, p. 791-793.

menținerea ordinii publice și siguranței statului au trecut în mâinile autorităților militare⁷⁵. În aceste condiții și dr. Aurel Baciuc a fost schimbat de la Departamentul Justiției.

La 30 martie 1938, după intense discuții cu Armand Călinescu, Carol al II-lea a trecut la acțiunile care, în concepția sa, urmau să ducă la consolidarea noului regim. Astfel, s-a hotărât remanierea guvernului, desființarea partidelor politice, crearea Consiliului de Coroană și reorganizarea Ministerului Educației Naționale. În decembrie 1938 regele Carol al II-lea a înființat un nou organism politic, unic și singurul legal, Frontul Renașterii Naționale⁷⁶.

Preocupat de a întări unitatea națională și a institui un nou sistem parlamentar, Armand Călinescu a hotărât să grăbească elaborarea legii electorale, să convoace corpul alegătorilor și să creeze noul Parlament.

Dr. Aurel Baciuc a participat la alegerile parlamentare din 1 iunie 1939, fiind ales deputat la Secțiunea ocupațiunii intelectuale, cu 6.901 voturi⁷⁷. Este deci deputat al Ținutului Mureș pentru perioada 1939-1940.

La începutul anului 1940 este numit președintele Consiliului Frontului Renașterii Naționale din județul Mureș⁷⁸. A prezidat, la 6 aprilie 1940, prima ședință a Consiliului F. R. N. din județ și municipiul Târgu-Mureș, unde a expus rolul organizației. Au participat la această ședință prof. Mișu Dumitrescu, director de liceu, prof. Gheorghe Târnăveanu, prof. Traian Popa, dr. Ioan Harșia, Ion Budiuc președintele Camerei de comerț și industrie etc.⁷⁹. În urma transformării F. R. N. în Partidul Națiunii, ca urmare a decretelor legi nr. 1, 2, 3 din 21 iunie 1940, partid unic și totalitar, dr. Aurel Baciuc este numit președintele organizației județene⁸⁰.

Pe lângă activitatea politică, dr. Aurel Baciuc a activat și în alte domenii. A fost avocat, prodecan (1919-1920)⁸¹, decan al Baroului avocaților din județul Mureș și municipiul Târgu-Mureș (1920 -1940)⁸². În calitate de decan,

⁷⁵ *Ibidem*, p. 796-797.

⁷⁶ *Ibidem*, p. 894.

⁷⁷ *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 183, 4 iunie 1939; *Lista nominală a deputaților aleși la 1 iunie 1939*, București, 1939, p. 6; *M. O.*, nr. 128 bis, 6 iunie 1939, p. 3626-3628.

⁷⁸ *Renașterea națională*, Târgu-Mureș, nr. 1, 8 iunie 1940; *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 234, 11 aprilie 1940.

⁷⁹ *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 234, 11 aprilie 1940.

⁸⁰ *Renașterea națională*, Târgu-Mureș, nr. 2, 1 iulie 1940.

⁸¹ A. N. D. J. M., *Fond Prefectura județului Mureș - Acte confidențiale*, Dos. 2/1920, f. 236; Dos. 16/1920, f. 234.

⁸² *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 4, 22 ianuarie 1933; nr. 30, 20 august 1933; nr. 9, 25 februarie 1934; nr. 16, 30 august 1935; *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 2, 29 noiembrie 1934; nr. 129, 19 martie 1938; nr. 211, 1 noiembrie 1939; nr. 284, 2 februarie 1940; *Orașul*, Târgu-Mureș, nr. 8, 15 aprilie 1925; *Călăuza-Utmutató*, redactată și editată de Gustav Tarkanyi, Târgu-Mureș, 1935, p. 33; *1924 Almanahul orașului municipal Târgu-Mureș*, redactat de Dr. Iulius Ghila și Francisc Panzek, Târgu-Mureș, 1924, p. 327-328.

a organizat congresul general al Uniunii avocaților români la Târgu-Mureș (7-10 octombrie 1935), cu participarea ministrului justiției, dr. Valer Pop.

Cu acea ocazie, din inițiativa sa, s-a dezvelit o placă comemorativă eroului național Avram Iancu, pe clădirea Curții de Apel din Târgu-Mureș⁸³. În octombrie 1939 consiliile Barourilor avocaților au fost dizolvate și au fost numite comisii interimare. La Baroul județului Mureș a fost numit, din nou, tot dr. Aurel Baci⁸⁴.

Ca un luptător pentru desăvârșirea unității naționale și unul din semnatarii actului Marii Uniri, nu stă deoparte în momentele când anumite state vecine vehiculau revizuirea granițelor stabilite prin tratatele de la Versailles. De aceea când, la 19 aprilie 1934, din inițiativa unor fruntași ai vieții politice și culturale românești din județul Mureș, s-a constituit Comitetul județean al Ligii antirevizioniste române, dr. Aurel Baci a fost ales membru în acel comitet, alături de protopopii Ștefan Rusu (ortodox) și Elie Câmpeanu (greco-catolic), Francisc Porubschi, prefectul județului, dr. Emil Aurel Dandea, primarul municipiului Târgu-Mureș, dr. Ioan Vescan, fost prefect al județului, și Dumitru Mărtinaș⁸⁵. La 10 mai 1937 a avut loc, în sala festivă a Palatului municipal din Târgu-Mureș, adunarea generală a organizației Ligii antirevizioniste din județul Mureș, de sub conducerea avocatului dr. Ioan Vescan. A fost ales din nou membru în comitet⁸⁶.

De asemenea, decanul Baroului a fost, pentru o perioadă de 18 ani, președintele Eforiei Căminului de ucenici români "Avram Iancu" din Târgu-Mureș (1920 -1938)⁸⁷. La sfințirea zidirii căminului de ucenici, în cuvântarea rostită cu acea ocazie, menționa: "*Vremurile noi ne impun ocuparea industriei la orașe cu elemente românești, elemente rurale crescute în atmosfera bisericii cu vitalitate și energii sănătoase. Toată politica statului român trebuie să se sprijine pe elementul românesc. Acest scop îl slujește și instituția căminului de ucenici, unde elevii vor crește în concepțiile tradiției noastre de veacuri, în respect pentru munca și cinstea legii noastre străbune*"⁸⁸.

În domeniul culturii, încă din anul 1924, împreună cu protopopul greco-catolic Elie Câmpeanu, colonel Ion Coculescu, Iustin Mavrodniceanu de la

⁸³ *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 17, 15 septembrie 1935.

⁸⁴ *Ibidem*, nr. 21, 1 noiembrie 1939.

⁸⁵ *Ibidem*, nr. 15, 22 aprilie 1934; nr. 29, 12 august 1934; *Orașul*, Târgu-Mureș, nr. 15, 1 august 1935; *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 42, 24 noiembrie 1935.

⁸⁶ *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 8, 15 mai 1937.

⁸⁷ 1924 - *Almanahul orașului municipal Târgu-Mureș*, redactat de Dr. Iulius Ghila și Francis Panzek, Târgu-Mureș, 1924, p. 263; *Astra*, organ săptămânal al Despărțământului Mureș, Târgu-Mureș, nr. 4, 8 martie 1928; *Orașul*, Târgu-Mureș, nr. 5, 18 februarie 1926, p. 40; nr. 6, 1 martie 1926, p. 49; *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 34, 14 septembrie 1936; nr. 237, 14 octombrie 1939.

⁸⁸ *Renășterea*, Cluj, nr. 20, 17 mai 1925.

Curtea de apel și alții, au hotărât constituirea unei Societăți de arheologie pentru înființarea în Târgu-Mureș a unui muzeu “în care să se adune toate amintirile prețioase de pe vremea strămoșilor noștri daci și români”⁸⁹. În urma demersului acestor intelectuali, la 15 septembrie 1924 s-a constituit Societatea de istorie, arheologie și etnografie din Târgu-Mureș, fiind ales membru în organele de conducere⁹⁰.

Tot în domeniul culturii a fost membru al Despărțământului Târgu-Mureș al Astei. Nu cunoaștem anul în care a fost înscris, dar este prezent la Adunarea generală a Astei care a avut loc în zilele de 8-9 septembrie 1934⁹¹. Participă la dezvelirea statuii reginei Maria în Sovata (10 septembrie 1935). La eveniment a mai participat ministrul cultelor și artelor, Alexandru Lapedatu⁹². De asemenea, a participat de ziua eroilor (8 iulie 1937) la sfințirea, cu mare fast și în fața unei asistențe de 3-4000 de locuitori din satele învecinate, a monumentelor eroilor din Milășel, unul în centrul comunei pentru cei căzuți în războiul mondial și altul pe dealul dintre localitățile Crăiești și Milășel, pentru cei 11 martiri împușcați în acel loc de unguri în timpul revoluției din 1848⁹³.

Din inițiativa sa, ca un prieten apropiat poetului și omului politic Octavian Goga, s-a constituit un comitet (iulie 1938) pentru ridicarea unui monument lui Octavian Goga la Târgu-Mureș, având în vedere că Octavian Goga a fost deputat de Mureș în câteva legislaturi. Președintele comitetului era generalul Georgescu Pion, vicepreședinți: Ștefan Rusu (ortodox) și Iosif Pop (greco-catolic), iar membri: Gheorghe Dimitriu, primarul municipiului Târgu-Mureș, Ion Roșu, ajutor de primar, dr. Petru Musca, dr. Ioan Harșia, dr. Ioan Bozdog, protopop Ioan Maloș⁹⁴.

Ca ortodox și membru în Consiliul parohial ortodox Târgu-Mureș, a participat în data de 10 mai 1925 la punerea pietrei fundamentale a catedralei ortodoxe din Târgu-Mureș. La acest eveniment au participat episcopul Nicolae Ivan, asesorii dr. Sebastian Stanca și dr. Vasile Sava, secretarul Episcopiei – Laurențiu Cureu, subprefectul Petru Roșca, primarul municipiului dr. Emil Aurel Dandea, directorul Școlii normale dr. Nicolae Crețu, protopopul ortodox Ștefan Rusu, senatorul dr. Ioan Vescan, directorii de bănci Octavian Fulea și Ion Budiu, precum și consilierii locali și un mare număr de credincioși. A contribuit pe lista de colectă cu 5000 lei⁹⁵.

⁸⁹ *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 3, 24 ianuarie 1932.

⁹⁰ *Ibidem*, nr. 22, 3 iunie 1934; *Orașul*, Târgu-Mureș, nr. 11, 1 iunie 1934, p. 120.

⁹¹ *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 32, 16 septembrie 1934.

⁹² *Ibidem*, nr. 34, 14 noiembrie 1935; *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 17, 15 septembrie 1935.

⁹³ *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 108, 11 iulie 1937.

⁹⁴ *Ibidem*, nr. 144, 15 iulie 1938.

⁹⁵ *Renașterea*, Cluj, nr. 20, 17 mai 1925.

După 16 ani de la intrarea armatei române în orașul Târgu-Mureș, 2 decembrie 1918, a avut loc inaugurarea uneia din cele mai mari catedrale ortodoxe din Ardeal, în municipiul Târgu-Mureș, eveniment care a avut loc la 2 decembrie 1934. La acest mare eveniment, alături de dr. Aurel Baci, au mai participat episcopii Nicolae Ivan al Clujului, Vadului și Feleacului, Nichita Duma al Argeșului, general Condeescu, trimis al regelui Carol al II-lea, miniștri Alexandru Lapedatu și dr. Constantin Angelescu, dr. Emil Aurel Dandea – primarul municipiului, care cu această ocazie a fost decorat cu Meritul cultural pentru biserică, prefectul județului – Francisc Porubschi, dr. Octavian Popescu – primpreședinte al Tribunalului județean Mureș⁹⁶.

De asemenea, a participat și a ținut o cuvântare la sfințirea catedralei greco-catolice din Târgu-Mureș (8 septembrie 1936). La festivități au luat parte mitropolitul Blajului, Alexandru Nicolescu, ministrul comerțului și industriei și președintele AGRU-lui – dr. Valer Pop, prefectul județului – Francisc Porubschi, protopopii Elie Câmpeanu (greco-catolic) și Ștefan Rusu (ortodox), primarul municipiului – dr. Emil Aurel Dandea, directorul Despărțământului Mureș al Astrei – dr. Ioan Bozdog, inspector administrativ dr. Petru Roșca, prof. Traian Popa, colonel Boerescu – comandantul garnizoanei, și un mare număr de credincioși⁹⁷.

La 25 mai 1935 s-a constituit Societatea muzicală “Cântarea Mureșului”, fiind ales membru de onoare în comitetul de conducere⁹⁸. În vederea întăririi elementului românesc în domeniul cooperăției, în septembrie 1933 s-a constituit un comitet de inițiativă și propagandă pentru înființarea unei cooperative românești în Târgu-Mureș. A făcut parte din acest comitet alături de dr. Ioan Vescan prefectul județului, dr. Ioan Pantea primarul municipiului, Ștefan Rusu, Gheorghe Târnăveanu, dr. Ioan Bozdog, dr. Petru Musca, Ioan Roman, Victor Mera președintele Camerei de comerț și industrie, Gheorghe Vlasa industriaș etc.⁹⁹.

La începutul lunii ianuarie 1933, din inițiativa unor intelectuali și credincioși din Mitropolia Ardealului, s-a constituit un comitet de inițiativă pentru înființarea Frăției Ortodoxe Române (F. O. R.). În apelul redactat și publicat în gazeta *Renașterea* din Cluj se află și numele avocatului Baci¹⁰⁰. La 22 octombrie 1933 s-a constituit Secția Târgu-Mureș a Frăției Ortodoxe Române, fiind ales vicepreședintele comitetului local¹⁰¹, iar în iunie 1934 este

⁹⁶ *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 3, 9 decembrie 1934.

⁹⁷ *Ibidem*, nr. 14, 15 septembrie 1936.

⁹⁸ *Ibidem*, nr. 25, 31 mai 1935.

⁹⁹ *Ibidem*, nr. 33, 17 septembrie 1933.

¹⁰⁰ *Renașterea*, Cluj, nr. 2, 15 ianuarie 1933.

¹⁰¹ *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 40, 5 noiembrie 1933.

ales președintele Secției Mureș¹⁰². A fost ales deputat mirean la 6 aprilie 1924 în cercul Târgu-Mureș, alături de Nicolae Vulcu, pentru sinodul eparhial¹⁰³, iar la 4 mai 1924 s-au deschis lucrările sinodului eparhial al Clujului, Vadului și Feleacului, fiind ales în comisia bisericească¹⁰⁴. Este deci deputat mirean pentru o perioadă de 8 ani. La alegerile de deputați pentru aceeași eparhie, desfășurate la 6 martie 1932, a fost ales în cercul Târgu-Mureș, alături de dr. Emil Aurel Dandea, pentru încă o perioadă de 8 ani¹⁰⁵.

În calitate de președinte al F. O. R., Secția Mureș, a organizat Congresul general al F. O. R. la Târgu-Mureș (26-28 noiembrie 1938), cu participarea a peste 2000 de suflete. Dezbaterile fraților mireni ai ortodoxiei au fost prezidate și binecuvântate de episcopul Nicolae Colan al Clujului, Ion Nistor ministrul cultelor și artelor și V. Lăzărescu episcopul Caransebeșului. Au participat și au ținut prelegeri: prof. univ. Sextil Pușcariu președintele F. O. R.; Ciurel Popescu; gen. rezervă medic Eugen Curta primarul municipiului; prof. univ. Ioan Lupaș; prof. univ. Ion Petrovici; colonel I. Dumitriu prefectul județului; protopopii Ștefan Rusu și Ioan Maloș; preot profesor Dorift Șuteu; Ioan Roman; Aurel Gliga din Toplița; protopopul greco-catolic al Mureșului Iosif Pop; Petru Roșca secretar general al Ținutului Mureș; rezidentul regal al Ținutului Mureș, general Dănilă Papp; M. Buțureanu președintele Curții de Apel; dr. Eugen Nicoară comandantul străjerilor din județ. Au mai ținut discursuri dr. Nicolae Crețu în numele profesorilor, Ieronim Puia în numele învățătorilor, dr. Ioan Bozdog în numele Astei mureșene, prof. Ion Lupșa în numele Ligii culturale din Mureș¹⁰⁶. De asemenea, a făcut parte, din anul 1920 și până la arestare (1952), din Consiliul parohial ortodox Târgu-Mureș¹⁰⁷ și a fost membru al Consistoriului spiritual al Episcopiei Clujului (1927-1937)¹⁰⁸.

A fost directorul ziarului *Drum drept* (1936-1938), organul de presă al Partidului Național Creștin din județul Mureș, semnând un mare număr de articole¹⁰⁹. A colaborat, cu articole, la *Gazeta Mureșului* din Târgu-Mureș¹¹⁰, *Renașterea Târnavelor* din Sighișoara¹¹¹, *Renașterea națională* din Târgu-

¹⁰² *Ibidem*, nr. 73, 1 septembrie 1936.

¹⁰³ *Renașterea*, Cluj, nr. 16, 20 aprilie 1924.

¹⁰⁴ *Ibidem*, nr. 19, 11 mai 1924.

¹⁰⁵ *Ibidem*, nr. 12, 20 martie 1932.

¹⁰⁶ *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 159-160, 1 decembrie 1938.

¹⁰⁷ 1924 - *Almanahul orașului municipal Târgu-Mureș*, redactat de Dr. Iulius Ghila și Francisc Panzek, Târgu-Mureș, 1924, p. 229; *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 128, 15 martie 1938.

¹⁰⁸ *Viitorul*, București, nr. 7334, 5 iunie 1932.

¹⁰⁹ *Drum drept*, Târgu-Mureș, nr. 1, 15 aprilie 1936; nr. 3, 16 februarie 1938.

¹¹⁰ *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 21, 28 mai 1933.

¹¹¹ *Renașterea Târnavelor*, Sighișoara, nr. 7, 4 septembrie 1940.

Mureș¹¹². A deținut și funcția de președinte al Societății “Prietenii Cehoslovaciei” din Ținutul Mureșului superior, fiind ales în această funcție în cadrul Adunării generale din noiembrie 1940¹¹³.

La fel ca și alți oameni politici, a făcut parte din consiliile de administrație ale unor instituții economice și bancare. A fost membru, și o perioadă președinte, la *Casa de Economii Societate pe Acțiuni* din Târgu-Mureș¹¹⁴, membru în Consiliul de administrație al *Băncii Meseriașilor Români* din Târgu-Mureș¹¹⁵, membru în Direcțiunea S. A. *Ardeleana*, industria de moară, lemn și comerț de marfă din Târgu-Mureș¹¹⁶, cenzor la *Ardeleana*, Institut de credit și economii Societate pe Acțiuni din Orăștie¹¹⁷.

În urma Dictatului de la Viena, când județul Mureș a intrat în totalitate sub ocupație horthystă, este nevoit să se refugieze, mai întâi la București (6 septembrie 1940 - noiembrie 1941), apoi la Timișoara (noiembrie 1941 - 23 decembrie 1944)¹¹⁸. Aici, la 14 aprilie 1942, a fost propus și votat decan al Baroului avocaților din Timișoara, funcționând până la 11 iunie 1945¹¹⁹. Se reîntoarce la Târgu-Mureș, reluându-și activitatea de avocat și decan al Baroului din județul Mureș până la 2 iulie 1948, când este obligat să se pensioneze¹²⁰, de către noile autorități dominate de comuniști.

În luna mai 1952 a fost arestat și închis, fără a fi judecat, în penitenciarul din Sighet. Bătut, schingiuit, supus la privațiuni, cel ce a stat în celulă și cu Silviu Dragomir, Ioan Lupaș, Valer Pop, și cel ce semnase actul Marii Uniri a decedat în iarna anilor 1954-1955, fiind aruncat în groapa comună a cimitirului din Sighet¹²¹.

TRAIAN BOSOANCĂ

¹¹² *Renașterea națională*, Târgu-Mureș, nr. 2, 1 iulie 1940.

¹¹³ *Drum drept*, Târgu-Mureș, nr. 5, 15 iunie 1936; *Gazeta Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 11, 15 iunie 1936.

¹¹⁴ *M. O.*, nr. 86, 18 aprilie 1924, p. 4.492; nr. 60, 15 martie 1925, p. 2.811; nr. 56, 10 martie 1930, p. 3.247; nr. 70, 30 martie 1927, p. 4.195; *Compas*, II, Cluj, 1925-1924, p. 392; Dr. Iulius Ghila, Francisc Panzek, *op. cit.*, p. 289.

¹¹⁵ *Glasul Mureșului*, Târgu-Mureș, nr. 15, 10 noiembrie 1935.

¹¹⁶ *M. O.*, nr. 116, 30 mai 1930, p. 7496.

¹¹⁷ *Ibidem*, nr. 56, 10 martie 1930, p. 3247.

¹¹⁸ Judecătoria Mureș, *Fond Colegiul avocaților din județul Mureș*, dos. 55/1948, p. 3.

¹¹⁹ *Ibidem*.

¹²⁰ *Ibidem*, p. 7.

¹²¹ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 63; Al. Rațiu, *op. cit.*, p. 252; Traian Bosoancă, *op. cit.*, p. 21.

**Sur la vie et l'activité de l'avocat dr. Aurel Baciú, un des participants à la
Grande Assemblée Nationale de Alba Iulia**

(Résumé)

Avocat, doyen au bareau du département de Mureş, député et sénateur, conseiller municipal et départemental, président de l'organisation Mureş du Parti Populaire, pui du Parti National Agraire et du Parti National Chrétien, président de l'organisation départementale de la Fraternité Orthodoxe Roumaine, publiciste, directeur de journal, membre du département Mureş de l'*Astra*, voilà quelques repères sur la vie de celui qui fut dr. Aurel Baciú.

À cause de l'activité en tant que politicien il a eu beaucoup à souffrir sous le régime communiste. Arrêté, emprisonné sans avoir être jugé comme milles autres intellectuels, il meurt dans le "célèbre" prison de Sighet.